

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี

วิไลวรรณ คมขำ, ส.ม.*

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี ประชากรที่ศึกษา คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค จำนวน 210 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเป็นระบบ โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืนได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 117 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผ่านการตรวจสอบวิเคราะห์หาความเที่ยงของแบบสอบถาม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช 0.82 ดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2566 ถึง 31 กรกฎาคม 2566 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นต้น

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการสนับสนุนจากองค์กร และระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.59 (S.D. = 0.49) และ 136.38 (S.D. = 3.49) ตามลำดับ และพบว่าปัจจัยการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี คือ การสนับสนุนจากองค์กร ด้านเทคโนโลยี (p-value = 0.048) การสนับสนุนจากองค์กร ด้านบุคลากร (p-value=0.005) การสนับสนุนจากองค์กร ด้านงบประมาณ(p-value=0.012) และการได้รับฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานฯ (p-value=0.040) สามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 49.1 ($R^2 = 0.49$, p-value < 0.001) ปัญหาส่วนใหญ่คือ บุคลากรไม่เพียงพอ งบประมาณไม่เพียงพอจัดสรรไม่ชัดเจน และขาดการเชื่อมต่อ/ส่งต่อข้อมูลเวชชี้นจากรพ.เอกชนและคลินิก ทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน

ดังนั้น ควรจัดการอบรมเพื่อทบทวนและเสริมความรู้เรื่องมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง การจัดสรรจำนวนบุคลากรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับภาระงาน และการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในดำเนินงาน จะทำให้การดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานต่อไป

คำสำคัญ: ปัจจัยการสนับสนุนจากองค์กร มาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

*สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

Factors Affecting Standardization of immunization action of Health Personnel at Sub-District Health Promoting Hospitals in Udon Thani Province

Wilaiwan Komkhum, M.P.H*

ABSTRACT

The cross-sectional analytical research to study personal characteristics and organizational support affecting compliance with immunization standards. among public health officials in sub-district health promoting hospitals Udon Thani Province The study population was 210 health workers responsible for immunization work, randomized by systematic random sampling. By drawing non-returnable lottery, the sample group was 117 people. The instrument used was a questionnaire, which was examined and analyzed to determine the validity of the questionnaire. Cronbach's alpha coefficient was 0.84. The data were collected between July 1, 2023 and July 31, 2024. The data were analyzed using a computer program. Data were analyzed by statistics, frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, median, percentile, minimum, maximum, Pearson's correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis.

The study found that Level of support from the organization and the performance level, immunization promotion standards of public health officers in sub-district health promoting hospitals. Udon Thani Province The overall score was at a high level with an average of 3.59 (S.D. = 0.49) and 136.38 (S.D. = 3.49), respectively. in the Tambon Health Promoting Hospital Udon Thani Province is supported by the organization. Technology (p-value = 0.048) Support from the organization Personnel (p-value = 0.005) Support from the organization budget (p-value = 0.012) and received training on the implementation of the standard (p-value = 0.040) can predict the performance according to the immunization immunization standards of public health officers in sub-district health promoting hospitals. Udonthani Province was 49.1% ($R^2 = 0.49$, p-value < 0.001). Most of the problems were inadequate personnel Insufficient budget, unclear allocation and lack of connection/transfer of vaccine information from private hospitals and clinics resulting in incomplete information

Therefore, training should be organized to continually review and enhance knowledge on immunization standards. The allocation of the number of personnel appropriate and in line with the workload. and technology support to be used in operations will make the implementation of the immunization work standard success in further operations.

Key word: Organizational support, Standardization of immunization action, Health Personnel

---

*Udon Thani Provincial Health Office

บทนำ

องค์การอนามัยโลกได้ริเริ่มแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคขึ้นในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2517 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้วัคซีนแก่เด็กทั่วโลก อีก 10 ปี⁽¹⁾ ต่อมาใน พ.ศ. 2527 องค์การอนามัยโลกได้จัดทำกำหนดการให้วัคซีนมาตรฐานสำหรับวัคซีนตามแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคที่มีมาแต่แรกคือ วัคซีนป้องกันวัณโรค (Bacillus Calmette-Guerin; BCG) วัคซีนป้องกัน คอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน (diphtheria-tetanus-pertussis: DPT) วัคซีนป้องกันโปลิโอ (Oral polio) และวัคซีนป้องกันโรคหัด (measles) ความรู้ที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับปัจจัยทางอิมมูโนวิทยาของโรคได้นำไปสู่การพัฒนาวัคซีนใหม่ๆ และเพิ่มเข้าไปในรายการวัคซีนที่แนะนำของแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกัน โรคอย่างไรก็ตาม การนำวัคซีนชนิดต่างๆ เข้ามารวมในแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกัน โรคของแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับโรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศนั้นๆ

กระทรวงสาธารณสุขได้นำวัคซีนที่มีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับประเทศไทยมาบรรจุในแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคเพื่อให้บริการแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ มายาวนานกว่า 30 ปี ยังส่งผลให้โรคติดต่อที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนในภาพประเทศลดลง โดยจะเห็นจากความครอบคลุมวัคซีน พื้นฐานในกลุ่มเด็กสูงขึ้น⁽²⁾ จากรายงานความครอบคลุมการได้รับวัคซีน ปีงบประมาณ 2563 – 2565 ของจังหวัดอุดรธานี พบว่าเด็กอายุครบ 1 ปี มีการความครอบคลุมร้อยละ 86.24, 77.07, 89.88 เด็กอายุครบ 2 ปี มีการความครอบคลุมร้อยละ 84.36, 78.21, 85.30 เด็กอายุครบ 3 ปี มีการความครอบคลุมร้อยละ 94.33, 90.11, 93.32 และเด็กอายุครบ 5 ปี มีการความครอบคลุมร้อยละ 63.76, 71.12, 83.91⁽³⁾ ซึ่งมีแนวโน้มที่สูงขึ้นแต่มีบางกลุ่มวัยที่ยังไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานที่ร้อยละ 90 ซึ่งมีโอกาสที่จะเกิดโรคที่ป้องกันด้วยวัคซีนได้

โดยสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการปรับเปลี่ยน โครงสร้างหน่วยงาน มีบุคลากรใหม่ที่รับผิดชอบงานด้านวัคซีน ทั้งในหน่วยงานส่วนกลางและภูมิภาค และปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการวัคซีนหลายด้าน รวมทั้งจากการระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อทำให้บริการวัคซีนขึ้นพื้นฐาน และภาระงานของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขเป็นอย่างมาก จึงควรมีการติดตามประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อให้คงรักษาระดับมาตรฐานการปฏิบัติงาน สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดของแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค⁽⁴⁾ และพบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในกระบวนการพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในหน่วยบริการปฐมภูมิ คือ การอบรมให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมของคณะกรรมการและการให้ความสำคัญโดยผู้บริหาร⁽⁵⁾ เช่นเดียวกับการศึกษาที่ผ่านมามีงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคควรมีการจัดอบรมฟื้นฟูความรู้เรื่องวัคซีน เทคนิคและวิธีการให้วัคซีน การให้วัคซีน การนัดทั้งผู้บริหารและปฏิบัติ⁽⁶⁾ โดยปัจจัยต่างๆ ล้วนเป็นปัจจัยทางการสนับสนุนจากองค์กร การบริหารงานขององค์กรโดยทั่วไป ต้องอาศัยทรัพยากรหรือปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประเภทคือ บุคคล (Man) เงินทุน (Money) วัสดุ (Material) และวิธีการ (Method) ซึ่งเรียกย่อๆ ว่า “4 Ms”⁽⁴⁾ และในยุคศตวรรษที่ 21 ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและด้านเวลาจึงมีส่วนสำคัญในการบริหารงานของหลายๆ องค์กรด้วยการที่องค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยบุคลากรขององค์กรเป็นผู้ขับเคลื่อนให้มีการดำเนินงานต่างๆ เกิดขึ้น โดยองค์กรต้องมีการสนับสนุนปัจจัยต่างๆ เพื่อให้บุคลากรนำไปใช้ในการดำเนินงาน ทั้งนี้การสนับสนุนจากองค์กรที่ดี และเหมาะสมต่อการดำเนินงาน⁽⁷⁾ ย่อมส่งผลให้บุคลากรดำเนินงานมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคได้ง่าย จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่ายังขาดตัวแปรปัจจัยทางการสนับสนุนจากองค์กร และยังไม่พบการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

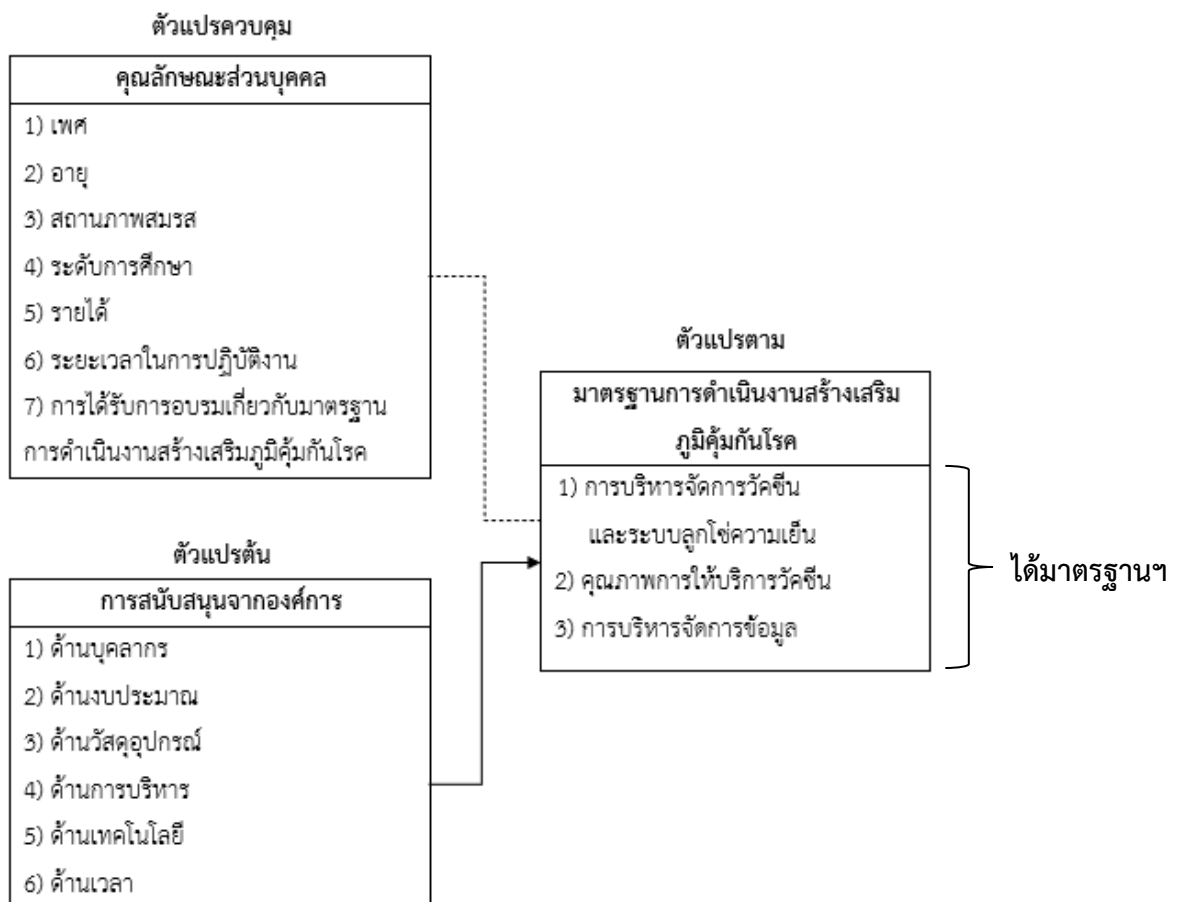
จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี

ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการค้นพบสภาพปัญหาและความเป็นจริง เพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรและหน่วยงานในการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคให้ได้มาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคล ระดับการสนับสนุนจากองค์กร และระดับมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคล และการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการศึกษา การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวางเชิงวิเคราะห์ (Cross sectional analytical study) โดยการเก็บข้อมูลแบบเชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพ เพื่อคุณลักษณะส่วนบุคคล และการสนับสนุนจากองค์กร ที่มีผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี จำนวน 210 คน⁽⁸⁾ คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณตัวอย่างเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรของอรุณ จิรวัดน์กุล⁽⁹⁾ ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{NZ^2 \frac{\alpha}{2} \sigma^2}{e^2(N-1) + Z^2 \frac{\alpha}{2} \sigma^2}$$

เมื่อ n = จำนวนขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรที่ศึกษา เท่ากับ 210 คน

$Z^2 \frac{\alpha}{2}$ = ค่ามาตรฐานใต้โค้งปกติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% = 1.96

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ยที่ศึกษาจากกลุ่มประชากรตัวอย่างแตกต่างจากค่าเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 0.05

σ = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการศึกษา ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับเรื่องที่ศึกษากระบวนการพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในหน่วยบริการปฐมภูมิของเครือข่ายบริการสุขภาพ อำเภอนาคู จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งในส่วนของเนื้อหา และหน่วยของประชากรทำการศึกษา

$$n = \frac{(211)(1.96)(0.41^2)}{0.05^2(211-1) + (1.96)(0.41^2)}$$

$$n = 116.08$$

ดังนั้นจึงได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 117 ตัวอย่าง

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธี Simple random sampling เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จึงดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability sampling) โดยกำหนดให้อำเภอ ทั้งหมด 20 อำเภอ เป็นกรอบในการสุ่ม (Sampling frame) ผู้วิจัย ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ตารางเลขสุ่ม และเก็บตัวอย่างจนครบ จำนวน 117 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลและข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 การสนับสนุนจากองค์กร จำนวน 30 ข้อ

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติงานมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค จำนวน 36 ข้อ

ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค จำนวน 9 ข้อ

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ ทำการศึกษาระหว่างวันที่ กรกฎาคม 2566 ถึง กรกฎาคม 2567 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่ออธิบายคุณลักษณะส่วนบุคคล การสนับสนุนจากองค์กร การปฏิบัติงานมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค และปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการศึกษาและวิจัยในมนุษย์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้พิจารณาการทำวิจัยในครั้งนี้

2. ผู้วิจัยประชุมชี้แจงแนวทางในการเก็บข้อมูลเก็บข้อมูล และรายละเอียดของการวิจัยและสิทธิต่างๆ กับทีมนักวิจัย

3. ผู้วิจัยและทีมนักวิจัยพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดของการวิจัยและสิทธิต่างๆ ในการเข้าร่วมวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัยหลังจากนั้นอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในแต่ละคนเมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามที่ได้รับแล้วคิดเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผลแล้วนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. **สถิติเชิงพรรณนา** ใช้ข้อมูลทั่วไป คุณลักษณะส่วน ระดับของการสนับสนุนจากองค์การและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค และปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของการปฏิบัติงานมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค นำเสนอโดยตารางการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่ามัธยฐาน(Median)ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum)

2. **สถิติเชิงอนุมาน** ในการหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี ใช้สถิติ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient หรือ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามทีละคู่ (Bivariate Analysis) ซึ่งทั้งสองตัวแปรนี้ต้องมีระดับการวัดเป็นช่วงสเกล (Interval Scale) หรืออัตราส่วนสเกล (Ratio Scale) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวนี้ ผู้วิจัยได้นำตัวแปรอิสระทุกตัวที่ต้องการวิเคราะห์จับคู่กับตัวแปรตามทีละตัว ได้แก่ การหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล การสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี โดยการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติแบบสองหาง (Two-tailed) ถ้าค่า p-value น้อยกว่า 0.05 แสดงว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามแต่ละคู่ นั้นมีนัยสำคัญทางสถิติ ในส่วนของตัวแปรที่มีระดับการวัดเป็นนามสเกล(Nominal scale) ต้องทำการเปลี่ยนให้สามารถวิเคราะห์ได้โดยการทำให้เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy variable) และกำหนดค่าตัวแปรที่สนใจให้มีค่าเท่ากับ 1 และค่าตัวแปรที่ไม่สนใจให้มีค่าเท่ากับ 0 และใช้สถิติ Stepwise Multiple Linear Regression Analysis หรือการถดถอยพหุแบบขั้นตอน ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์หลายตัวแปร (Multivariate Relationship) ซึ่งเป็นวิธีการทางสถิติที่อธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปที่มีผลต่อตัวแปรตาม ตัวเดียว วิเคราะห์เพื่อหาคุณลักษณะส่วนบุคคล การสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอรับการพิจารณาและรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานีแล้ว เมื่อวันที่ 26 เดือน กรกฎาคม พ.ศ.2566 เลขที่ UDREC 14066

ผลการศึกษา

คุณลักษณะส่วนบุคคล ของของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี

ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 96.58 อายุเฉลี่ย 36.44 ปี โดยกลุ่มอายุ 30 – 39 ปี ร้อยละ 58.97 สถานภาพโสด ร้อยละ 48.72 ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ ร้อยละ 46.15 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 84.62 มีรายได้เฉลี่ย 33,053.33 บาทต่อเดือน โดยรายได้ 25,001 – 30,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 31.62 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคเฉลี่ย 8.61 ปี โดยระยะเวลา 2-5 ปี ร้อยละ 29.06 และการได้รับฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ร้อยละ 66.67

ระดับการสนับสนุนจากองค์กร ในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี

พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน (S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การรายด้าน พบว่าส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการใช้เวลา ค่าเฉลี่ย 3.80 คะแนน (S.D. = 0.52) รองลงมาคือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ย 3.77 คะแนน (S.D. = 0.55) และด้านงบประมาณมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.41 (S.D. = 0.68) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ระดับการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค (n=117)

ปัจจัยการสนับสนุนจากองค์กร	Mean	S.D.	การแปลผล
1. ด้านบุคลากร	3.34	0.67	ปานกลาง
2. ด้านงบประมาณ	3.41	0.68	ปานกลาง
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.77	0.55	มาก
4. ด้านวิธีการจัดการ	3.66	0.60	มาก
5. ด้านการใช้เวลา	3.80	0.52	มาก
6. ด้านเทคโนโลยี	3.60	0.53	มาก
ภาพรวม	3.59	0.49	มาก

ระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ ค่าเฉลี่ย 136.38 คะแนน (S.D. = 3.49) เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรครายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ ซึ่งพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การให้บริการวัคซีน ค่าเฉลี่ย 79.22 คะแนน (S.D. = 2.10) รองลงมาคือ การบริหารจัดการวัคซีนและระบบลูกโซ่ความเย็น มีค่าเฉลี่ย 38.47 คะแนน (S.D. = 1.58) และด้านการบริหารจัดการข้อมูลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 18.66 (S.D. = 1.17) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี

การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	Mean	S.D.	ร้อยละ	การแปลผล
1. การบริหารจัดการวัคซีนและระบบลูกโซ่ความเย็น (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)	38.47	1.58	96.17	ผ่านเกณฑ์
2. การให้บริการวัคซีน (คะแนนเต็ม 82 คะแนน)	79.22	2.10	96.61	ผ่านเกณฑ์
3. การบริหารจัดการข้อมูล (คะแนนเต็ม 19 คะแนน)	18.66	1.17	98.21	ผ่านเกณฑ์
ภาพรวม (คะแนนเต็ม 141 คะแนน)	136.38	3.49	96.72	ผ่านเกณฑ์

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม ($r=0.321$, $p\text{-value} < 0.001$) และความสัมพันธ์ระดับต่ำ ได้แก่ อายุ ($r=-0.196$, $p\text{-value} = 0.034$) ตำแหน่งปัจจุบัน ($r=-0.246$, $p\text{-value} = 0.007$) และระดับการศึกษาสูงสุด ($r=0.191$, $p\text{-value} = 0.039$) โดย เพศ สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี ($n=117$)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
คุณลักษณะส่วนบุคคล			
เพศ (หญิง)	-0.143	0.125	ไม่มีความสัมพันธ์
อายุ	-0.196*	0.034	ต่ำ
สถานภาพสมรส (คู่)	-0.008	0.926	ไม่มีความสัมพันธ์
ตำแหน่งปัจจุบัน (พยาบาลวิชาชีพ)	-0.246*	0.007	ต่ำ
ระดับการศึกษาสูงสุด (ปริญญาโทหรือสูงกว่า)	0.191*	0.039	ต่ำ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	-0.144	0.121	ไม่มีความสัมพันธ์
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	0.049	0.297	ไม่มีความสัมพันธ์
การได้รับการฝึกอบรม (เคย)	0.321*	0.001	ปานกลาง

* ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ น้อยกว่า 0.05

ภาพรวมปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.315$, $p\text{-value} < 0.001$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางและมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด คือ ด้านบุคลากร ($r=0.364$, $p\text{-value} < 0.001$) รองลงมาคือ ด้านวิธีการจัดการ ($r=0.310$, $p\text{-value} < 0.001$) และด้านเทคโนโลยี ($r=0.320$, $p\text{-value} < 0.001$) และความสัมพันธ์ระดับต่ำ คือ ด้านงบประมาณ ($r=0.121$, $p\text{-value} = 0.038$) และด้านวัสดุอุปกรณ์ ($r=0.220$, $p\text{-value} = 0.017$) โดย ด้านการใช้เวลา ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี ($n=117$)

ปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การ	การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
ปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การ	0.315*	<0.001	ปานกลาง
ด้านบุคลากร	0.364*	<0.001	ปานกลาง
ด้านงบประมาณ	0.121*	0.038	ต่ำ
ด้านวัสดุอุปกรณ์	0.220*	0.017	ต่ำ
ด้านวิธีการจัดการ	0.310*	<0.001	ปานกลาง
ด้านการใช้เวลา	0.140	0.132	ไม่มีความสัมพันธ์
ด้านเทคโนโลยี	0.320*	<0.001	ปานกลาง

* ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี คือ การสนับสนุนจากองค์การ ด้านเทคโนโลยี ($p\text{-value} = 0.048$) การสนับสนุนจากองค์การด้านบุคลากร ($p\text{-value}=0.005$) การสนับสนุนจากองค์การ ด้านงบประมาณ($p\text{-value}=0.012$) และการได้รับฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานฯ ($p\text{-value}=0.040$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.05 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของการปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร	B	Beta	T	P-value	R	R ²	R ² change
การสนับสนุนจากองค์การด้านเทคโนโลยี	1.696	0.261	2.00	0.048	0.528	0.279	-
การสนับสนุนจากองค์การด้านบุคลากร	1.669	0.321	2.83	0.005	0.635	0.404	0.125
การสนับสนุนจากองค์การด้านงบประมาณ	1.605	0.314	2.56	0.012	0.640	0.410	0.006
การได้รับฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานฯ	1.394	0.189	2.07	0.040	0.701	0.491	0.081

ค่าคงที่ = 129.24 , F=7.86, p-value<0.001, R=0.701, R²=0.491

จากผลการศึกษารางที่ 5 ได้สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงซึ่งเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4$$

เมื่อ Y = การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่

สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

a = ค่าคงที่

b₁ = สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระตัวที่ 1

x₁ = ตัวแปรอิสระตัวที่ 1 คือ การสนับสนุนจากองค์การด้านเทคโนโลยี

b₂ = สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระตัวที่ 2

x₂ = ตัวแปรอิสระตัวที่ 2 คือ การสนับสนุนจากองค์การด้านบุคลากร

b₃ = สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระตัวที่ 3

x₃ = ตัวแปรอิสระตัวที่ 3 คือ การสนับสนุนจากองค์การด้านงบประมาณ

b₄ = สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระตัวที่ 4

x₄ = ตัวแปรอิสระตัวที่ 4 คือ การได้รับฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานฯ

แทนค่าสมการได้ดังนี้

$$Y = 129.24 + (1.69) (\text{การสนับสนุนจากองค์การด้านเทคโนโลยี}) \\ + (1.67) (\text{การสนับสนุนจากองค์การด้านบุคลากร}) \\ + (1.60) (\text{การสนับสนุนจากองค์การด้านงบประมาณ}) \\ + (1.39) (\text{การได้รับฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานฯ})$$

สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้ร้อยละ 49

อภิปรายผล

ปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = 0.315, p-value <0.001) เนื่องจากการสนับสนุนจากองค์การ เป็นสิ่งสำคัญที่จะท าให้งานบรรลุตามเป้าหมายหากได้รับการสนับสนุนจากองค์การที่ดีมีความเหมาะสมจะส่งผลให้การดำเนินงานราบรื่น มีประสิทธิภาพ⁽¹⁰⁾ ทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าภาพรวมการสนับสนุนจากองค์การ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุข⁽¹¹⁾ เนื่องจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หากได้รับการส่งเสริม ผลักดัน กระตุ้น ปัจจัยทางการบริหารที่เหมาะสม ย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่

สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องในระดับเดียวกันกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่าภาพรวมปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข⁽¹²⁾ สะท้อนให้เห็นถึงการวางแผน การจัดการ การสื่อสารประสานงาน การมอบหมายหน้าที่ และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วว่า การสนับสนุนจากองค์การด้านการบริหารจัดการมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ดังนั้นปัจจัยทางการสนับสนุนจากองค์การมีผลต่อการบริหารงานเป็นอย่างมาก ซึ่งปัจจัยเหล่านั้นประกอบด้วย คนหรือบุคลากร เงินหรืองบประมาณ วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องจักร และวิธีการในการดำเนินงาน นอกจากนี้แล้วยังมีปัจจัยที่จำเป็นและมีความสำคัญอีก 2 ปัจจัย คือ เวลาในการปฏิบัติงาน และเทคโนโลยี โดยรวมเรียกว่า 4M + 2T โดยการนำปัจจัยทั้งหมดมาผสมผสานอย่างเหมาะสม⁽¹³⁾

คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีตัวแปรอิสระที่ถูกเลือกเข้าสมการได้แก่ การสนับสนุนจากองค์การ ด้านเทคโนโลยี (p-value = 0.048) การสนับสนุนจากองค์การ ด้านบุคลากร (p-value=0.005) การสนับสนุนจากองค์การ ด้านงบประมาณ(p-value=0.012) และการได้รับฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานฯ (p-value=0.040) โดยตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปร มีผลต่อการตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เนื่องจากการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในหน่วยบริการระดับต่าง ๆ คือ การที่เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับวัคซีนที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการให้บริการที่ถูกต้องตามมาตรฐาน การจัดเตรียมตู้เย็นเก็บวัคซีนที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งอุปกรณ์ที่จำเป็นอย่างเพียงพอ และการเก็บรักษาวัคซีนให้อยู่ในอุณหภูมิ +2 และ +8 องศาเซลเซียส สำหรับจุดอ่อนที่ควรปรับปรุง ได้แก่ การเบิก-จ่ายวัคซีน ให้มีความสอดคล้องกับปริมาณการใช้วัคซีน การจัดทำทะเบียนรับ-จ่ายวัคซีน ให้มีความครบถ้วนถูกต้องเป็นปัจจุบัน การเตรียมความพร้อมรองรับกรณีมีผู้ป่วยอาการรุนแรงภายหลังได้รับวัคซีน และการบริหารจัดการข้อมูลผ่านฐานข้อมูล 43 แฟ้ม⁽¹⁴⁾ การทำงานของเจ้าหน้าที่หลักและรอง มีการพัฒนาระบบการทำงานให้บริการเชิงรุก มีระบบการติดตามการทำงานเป็นทีมการบูรณาการงานที่เกี่ยวข้อง สร้างแรงจูงใจ สร้างข้อตกลงร่วมกันและการรักษาสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการทำงานโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่สำคัญในพื้นที่ นอกจากนี้เพื่อรักษาระบบการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต้องมีปัจจัยสำคัญอีกประการคือ แรงสนับสนุนจากผู้บริหารและภาคีเครือข่ายรวมทั้งการรักษาสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วว่าโดยพบว่าด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ(p-value < 0.001, r = 0.745, 0.754, 0.769, และ 0.732 ตามลำดับ)⁽¹⁶⁾ และเนื่องจากบริบทและพื้นที่ที่แตกต่างกันนโยบายและการบริหารต่างกันส่งผลให้การได้รับการสนับสนุนในการดำเนินงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแตกต่างกันซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องในระดับที่แตกต่างกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วว่าภาพรวมการสนับสนุนจากองค์การมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล⁽¹⁷⁾

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. จากผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่ยังไม่ได้รับการอบรม ซึ่งมีผลกับมาตรฐานฯดังกล่าว ควรเร่งจัดการอบรมเพื่อทบทวนและเสริมความรู้แก่เจ้าหน้าที่ใน รพ.สต. และควรจัดทำสื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา การจัดการความรู้ดังกล่าวควรต้องดำเนินการเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ควรประสานขอความร่วมมือสำนักงานเขตบริการสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่อย่างยั่งยืน

2. ควรแก้ไขปัญหารับปรุงระบบบันทึกข้อมูลการให้บริการวัคซีนผ่านฐานข้อมูล 43 แฟ้มให้เจ้าหน้าที่สามารถบันทึกข้อมูลการให้บริการได้ง่าย ไม่ซ้ำซ้อน (user friendly) รวมทั้งสามารถแสดงรายละเอียดข้อมูลที่มีในฐานข้อมูลในรูปของทะเบียนรายงานที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการให้บริการ และติดตามกลุ่มเป้าหมายที่ไม่มารับวัคซีนตามกำหนดให้มารับวัคซีนอย่างครบถ้วน

3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ควรส่งเสริมการกระจายความรับผิดชอบในงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกันทุกคน รวมทั้งมอบหมายให้ทุกคนในหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคเพื่อทดแทนกันได้ ในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ควรจัดทำหลักสูตรการพัฒนาผู้ประเมินสำหรับบุคลากรระดับจังหวัดและอำเภอเพื่อให้มีศักยภาพ และจำนวนเพียงพอต่อการขยายผลการประเมินได้อย่างกว้างขวาง

5. ควรมีการตรวจสอบอุปกรณ์การกักขังป้องกันกรณีฉุกเฉินให้ครบถ้วน เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการช่วยชีวิตผู้รับวัคซีนในกรณีฉุกเฉิน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

2. ควรมีการศึกษาระบบบันทึกข้อมูลการให้บริการวัคซีนผ่านฐานข้อมูล 43 แฟ้มให้เจ้าหน้าที่สามารถบันทึกข้อมูลการให้บริการได้ง่าย และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยบริการได้

เอกสารอ้างอิง

1. Jamison, D. T., Breman, J. G., Measham, A. R., Alleyne, G., Claeson, M., Evans, D., Jha, P., Mills, A. & Musgrove, P. Disease Control Priorities in Developing Countries, 2nd Edn. Oxford, U.K.: Oxford University Press; 2006
2. กุลกัญญา โชคไพบูลย์กิจ, ชนเมธ เตชะแสนศิริ, วีระชัย วัฒนวิเรต, อัจฉรา ตั้งสถาพรพงษ์ และฤติวิไล สามโกเศศ. ตำราวัคซีนและการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ปี 2562. นนทบุรี : กองโรคป้องกันด้วยวัคซีน กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; 2562
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค. [อินเทอร์เน็ต] 2566. [เข้าถึงเมื่อ 1 มิถุนายน 2566] เข้าถึงได้จาก https://udn.hdc.moph.go.th/hdc/reports/page.php?cat_id=4df360514655f79f13901ef1181ca1c7
4. กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. มาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ปีงบประมาณ 2566. นนทบุรี : กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; 2566
5. พุฒิธร มาลาทอง, เทอดศักดิ์ พรหมอารักษ์ และสมศักดิ์ ศรีภักดี. กระบวนการพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในหน่วยบริการปฐมภูมิของเครือข่ายบริการสุขภาพ อำเภอขานี จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน 2564, 7(3): 73-85.
6. ดวงมกล รักษ์มิตร. สถานการณ์การปฏิบัติงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของหน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดสมุทรปราการ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช/นนทบุรี.; 2555 DOI : https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/STOU.the.2012.314

7. สิรินทร์ทิพย์ อุดมวงศ์ และชนะพล ศรีฤๅชา. การสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น. วารสารสำนักงานป้องกัน ควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น 2558, 22(1): 78-88
8. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี. เอกสารประกอบการตรวจราชการและนิเทศงานกรณีปกติจังหวัดอุดรธานีรอบที่ 1/2566. อุดรธานี: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี; 2566
9. อรุณ จิรวัฒน์กุล. สถิติทางการแพทย์และสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 4. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.; 2551
10. ประจักษ์ บัวผัน. หลักการบริหารสาธารณสุข (พิมพ์ครั้งที่ 4). ขอนแก่น: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.; 2558
11. สถาพร รัตนวารีวงศ์, นิตยา เพ็ญศิริินภา, & วรางคณา จันทรคง. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและรองรับคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรสาธารณสุข ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดบึงกาฬ. วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ 2557, 7(26), 48-58.
12. ศุภชัย หมั่นมา, และประจักษ์ บัวผัน. การปฏิบัติงานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2558, 12 (4), 71-84
13. จินตนา กีเกียง, ประจักษ์บัวผัน. บรรยาการองค์การและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของนักวิชาการสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดเพชรบูรณ์.วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2562;19(2): 154-65.
14. พอพิศ วรินทร์เสถียร เผล็ดจศักดิ์ ชอบธรรม และปิยะนาถ เชื้อนาค. การประเมินมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของหน่วยบริการภาครัฐของประเทศไทย ปี 2558. วารสารควบคุมโรค 2558; 42(2), 79-94
15. สวัสดิ์ อภิวัจนีวงศ์ สุวิธ ธรรมปาโล สมคิด เพชรชาติรี และอาอิชะฮ์ มูซอ. ปัจจัยความสำเร็จต่อการปฏิบัติงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคที่เป็นเลิศของสถานบริการสาธารณสุขพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารวิชาการสาธารณสุข 2562; 28(2), 263-272
16. รัชนิกร กุญแจทอง และชนะพล ศรีฤๅชา. การสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ จังหวัดขอนแก่น. สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 ขอนแก่น 2555; 19(2), 17-26
17. อ้อมขวัญ ศรีทะ ประจักษ์ บัวผันและสุทิน ชนะบุญ.คุณลักษณะส่วนบุคคลและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการควบคุมกำกับการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ 2562; 12(3), 595-603